

NORGES HØYESTERETT

Den 26. juni 2009 avsa Høyesterett dom i

HR-2009-01336-A, (sak nr. 2009/679), straffesak, anke over dom,

A (advokat Øystein Storrvik)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Anja Bech)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Matningsdal**: Saken gjelder spørsmålet om vegtrafikkloven § 33 nr. 1, eventuelt sammenholdt med forskrift om tap av retten til å føre motorvogn mv. av 19. desember 2003 nr. 1660, gir hjemmel for å fastsette tap av føreretten ved overtredelse av vegtrafikkloven § 12 tredje ledd fjerde punktum som fastsetter at "[h]ar trafikkuhell voldt materiell skade, og det ikke er noen til stede som kan vareta skadelidtes tarv, skal den som har voldt skaden, snarest mulig underrette skadelidte eller politiet om skaden".
- (2) Politimesteren i X utferdiget den 14. mai 2008 forelegg mot A for overtredelse av vegtrafikkloven § 31 første ledd jf. § 12 tredje ledd fjerde punktum. Grunnlaget var angitt slik:

"Tirsdag 1. april 2008 kl. 09.00 i -----veien i X kjørte hun en Audi 80, med kjennemerke -- -----, hvor hun kjørte på en Mazda 626 med kjennemerke -- -----, hvorpå hun unnlot å varsle eier eller politiet om påkjørselen. Påkjørselen hadde materielle skader til følge på begge kjøretøy."
- (3) I tillegg til en bot på kr 7 000 fulgte det av forelegget at vedtakelse innebar at hun samtidig samtykket i tap av føreretten for en periode av seks måneder.

- (4) A nektet å vedta forelegget, idet hun ikke aksepterte tap av føreretten. I et vedlegg til det returnerte forelegget uttalte hun at hun ikke med hensikt hadde forlatt stedet etter at hun hadde kommet bort i en annen bil, og at hun først ble kjent med forholdet da hun ble kontaktet av Gjensidige forsikring.
- (5) X politidistrikt oversendte deretter saken til Oslo tingrett med begjæring om at det skulle avsies tilståelsesdom. I oversendelsen ble det anført at hun hadde opptrådt grovt uaktsomt ved ikke å melde fra om påkjørselen.
- (6) Oslo tingrett avsa 7. juli 2008 tilståelsesdom med denne domsslutning:

”A, født 09.09.1966, dømmes for overtredelse av vegtrafikkloven § 31 første ledd jf § 12 tredje ledd fjerde punktum til å betale en bot på kr 2.000,- – totusen –, subsidiært fengsel i 4 – fire – dager.

Hun frifinnes for kravet om tap av førerett av motorvogn.”

- (7) Frifinnelsen for tap av førerett er begrunnet med at det ikke er hjemmel for å fastsette tap av førerett ved overtredelse av vegtrafikkloven § 12 tredje ledd fjerde punktum.
- (8) Påtalemyndigheten anket tingrettens dom til Borgarting lagmannsrett. Anken gjaldt straffutmålingen og spørsmålet om tap av retten til å føre motorvogn. Borgarting lagmannsrett avsa den 12. desember 2008 dom med denne domsslutning:

”I tingrettens dom gjøres følgende endringer:

- 1. Straffen settes til en bot til statskassen på 7.000 – sjutusen – kroner, subsidiært fengsel i 7 – sju – dager.**
- 2. I tillegg til boten dømmes A, født 9. september 1966, til tap av retten til å føre førerkortpliktig motorvogn i Norge for en periode av 4 – fire – måneder, regnet fra tidspunktet for rettskraftig dom. Til fradrag går den tid førerkortet har vært beslaglagt med 56 – femtiseks – dager, vegtrafikkloven § 33 nr. 1.”**

- (9) Fradraget for 56 dager gjelder midlertidig tilbakekall av føreretten til og med tingrettens dom.
- (10) A har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Det anføres at det ikke er adgang til å fastsette tap av føreretten ved overtredelse av vegtrafikkloven § 12 tredje ledd fjerde punktum.
- (11) *Jeg er kommet til at tingrettens dom og lagmannsrettens dom med ankeforhandling må oppheves.*
- (12) Tingrettens dom er, som nevnt, en tilståelsesdom. Etter straffeprosessloven § 248 er grunnvilkåret for tilståelsesdom at siktede innen retten har avgitt en ”uforbeholden tilståelse”. Om innholdet av dette vilkåret uttales det i Rt. 2007 side 1040 avsnitt 16:

”Da avgjørelsen av skyldspørsmålet – med noen reservasjoner som denne saken ikke gir foranledning til å gå inn på – utelukkende kan baseres på siktedes rettslige forklaring, innebærer det at kravet til forklaringens innhold for skyldspørsmålets vedkommende korresponderer med kravet til domsgrunnene ved at den ’bestemt og uttømmende [må]

angi' et saksforhold som tingretten kan basere dommen på, jf. straffeprosessloven § 40 andre ledd."

- (13) Dette innebærer at den protokollerte tilståelsen må ha et innhold som viser at siktede både objektivt og subjektivt er skyldig i det forholdet som det avsies fellende dom for. For tingrettens kompetanse til å avsi tilståelsesdom, og ved en eventuell overprøving av den, har med andre ord den protokollerte forklaringen i realiteten samme funksjon som tingrettens domsgrunner ved prøvingen av dens lovanvendelse.

- (14) I rettsboken er det protokollert at "[s]iktede erklærte seg straffskyldig i henhold til siktelsen", og at hun samtykket i at saken ble avgjort ved tilståelsesdom. Om hennes forklaring vedrørende hendelsesforløpet er det protokollert:

"... Hun fastholdt at hun ikke var klar over at hun hadde vært borte i en annen bil før hun fikk brev fra B noen dager før hun avga forklaring til politiet.

...

Hun forklarte at hun ikke merket at det – da hun kjørte av gårde – var en bil som kom kjørende etter henne og tutet og signaliserte. Hun tilføyde at dette skjedde i nabolaget og at det ofte hender at hun for eks. møter andre biler som tuter og vinker til henne. Hun utelukker ikke at det kan ha vært en bil bak henne som signaliserte slik, men hun var jo ikke seg bevisst at hun hadde gjort noe galt, og koplet derfor uansett ikke dette til noe som hadde skjedd."

- (15) Når man ser bort fra to unntak som fremgår av straffeprosessloven § 248 første ledd bokstav b og c, men som ikke er aktuelle i denne saken, er siktedes skylderkjennelse aldri tilstrekkelig for tilståelsesdom. Spørsmålet er dermed, om sitatet foran viser at A er skyldig i overtredelse av vegtrafikkloven § 31 jf. § 12 tredje ledd fjerde punktum.
- (16) Forelegget og tingrettsdommen er tydeligvis basert på at hun ved uaktsomhet unnlot å etterleve sin plikt etter det aktuelle straffebudet. Men selv om dette legges til grunn, gir protokollatet ikke tilstrekkelig grunnlag for å prøve om hun har gjort seg skyldig i en uaktsom overtredelse. Det omhandler i realiteten utelukkende hennes manglende oppfatning av at en bil skal ha kjørt etter henne, og at føreren av denne bilen skal ha forsøkt å gjøre henne oppmerksom på hva som angivelig hadde skjedd. De nærmere omstendighetene ved påkjørselen er overhodet ikke omtalt. Den protokollerte forklaringen gir dermed ikke grunnlag for å prøve om A faktisk har avgitt en uforbeholden tilståelse.
- (17) Verken for lagmannsretten eller Høyesterett er det anført at tingrettens dom må oppheves på dette grunnlaget. Etter straffeprosessloven § 342 andre ledd nr. 4 kan imidlertid ankeinstansen uansett ankegrunn "etter omstendighetene oppheve dommen på grunn av feil som nevnt i § 343 annet ledd". Den aktuelle feilen omfattes etter min mening av § 343 andre ledd nr. 4 som fastsetter at det, dersom den aktuelle ankegrunnen er påberopt, er en absolutt opphevelsesgrunn at "dommen er avsagt av en rett som ikke var domsmyndig i saken". Uforbeholden tilståelse er, som nevnt, et grunnvilkår for at det kunne avsies tilståelsesdom i denne saken. Når den protokollerte forklaringen ikke oppfyller dette vilkåret, hadde ikke tingretten kompetanse til å behandle saken som tilståelsessak. Jeg finner etter dette at tingrettens dom og lagmannsrettens dom med ankeforhandling må oppheves.

- (18) Jeg tilføyer at Høyesterett, selv om lagmannsretten ikke har prøvd tingrettens lovanvendelse under skyldspørsmålet eller tingrettens saksbehandling, kan prøve disse ankegrunnene, jf. de grunnleggende avgjørelsene i Rt. 2003 side 179 avsnitt 6 om lovanvendelsen under skyldspørsmålet og Rt. 2004 side 1291 avsnitt 12 om tingrettens saksbehandling.
- (19) Selv om dommene oppheves på dette grunnlaget, finner jeg det riktig å gi uttrykk for mitt syn på spørsmålet om det er adgang til å fastsette tap av førerett ved overtredelse av vegtrafikkloven § 12 tredje ledd fjerde punktum.
- (20) Den aktuelle lovhjemmelen for tap av førerett i denne saken er vegtrafikkloven § 33 nr. 1 første ledd som fastsetter:

”Blir den som har førerett ilagt straff, kan det i samme dom eller forelegg fastsettes tap av retten til å føre førerkortpliktig motorvogn for en bestemt tid eller for alltid, dersom hensynet til trafiksikkerheten eller allmenne hensyn ellers krever det.”

- (21) Videre fastsetter § 33 nr. 1 femte ledd at ”Kongen gir forskrift med nærmere regler om fastsetting av hvor lenge tap av førerett skal vare og om når det skal kreves ny førerprøve”. Den aktuelle forskriften er forskrift om tap av retten til å føre motorvogn mv. av 19. desember 2003 nr. 1660. Om forskriftens formål heter det i § 1-1:

”Forskriftens formål er å gi grunnlag for likebehandling ved fastsettelse av tap av førerett for motorvogn, herunder moped, sperrefrist for å gi førerett, forbud mot å føre førerkortfri motorvogn og fastsettelse av tap av retten til å føre motorvogn ved persontransport mot vederlag, som følge av ilagt straff.”

- (22) Spørsmålet i saken er om overtredelse av den aktuelle bestemmelsen omfattes av forskriftens § 2-7 nr. 2, og hvilken konsekvens det har om dette ikke er tilfellet. Den aktuelle bestemmelsen har følgende ordlyd:

”Har person med førerett vært innblandet i trafikkuhell og er ilagt straff i medhold av vegtrafikkloven § 12 for ikke å ha oppgitt korrekt navn og adresse, bør tap av førerett fastsettes for minst 6 måneder.”

- (23) Påkjørsel av en parkert bil er klart et ”trafikkuhell”. Når forskriften dessuten viser generelt til § 12, er altså disse vilkårene for å anvende § 2-7 nr. 2 oppfylt.
- (24) Spørsmålet er etter dette om formuleringen for ikke å ha ”oppgitt korrekt navn og adresse” utelukker at bestemmelsen kommer til anvendelse i et tilfelle som det foreliggende. Etter min mening tilsier denne formuleringen at bestemmelsen tar sikte på situasjoner hvor føreren faktisk oppgir et navn, men hvor det ikke er korrekt, eller ikke oppgir navn og adresse overhodet. Bestemmelsen kommer dermed klart til anvendelse i situasjoner som reguleres av lovens § 12 andre ledd som fastsetter at de som er innblandet i et trafikkuhell, har en gjensidig plikt til å oppgi navn og adresse. Den angitte tapstiden på minst seks måneder indikerer videre at man primært har tatt sikte på forsettlig overtredelser – noe som nærmest unntaksvis vil være tilfellet ved overtredelse av § 12 andre ledd. Ved overtredelse av § 12 tredje ledd fjerde punktum kan det derimot lett tenkes uaktsomme overtredelser som følge av at føreren ikke var, men burde ha vært, klar over skaden på et annet kjøretøy. I så fall kan etter omstendighetene den utviste uaktsomheten være så beskjedent at en minste tapstid på seks måneder ville være en for streng reaksjon.

- (25) Mitt standpunkt er etter dette at overtredelse av vegtrafikkloven § 12 tredje ledd fjerde punktum ikke omfattes av forskriften § 2-7 nr. 2.
- (26) Dette er imidlertid ikke avgjørende for kompetansen til å fastsette tap av føreretten. Vegtrafikkloven § 33 nr. 1 første ledd gir således en generell hjemmel for å fastsette tap av føreretten dersom "hensynet til trafikksikkerheten eller allmenne hensyn ellers krever det". Og i Rt. 2005 side 134 avsnitt 11 samt Rt. 2006 side 66 avsnitt 11 er det uttrykkelig uttalt at forskriften ikke uttømmende regulerer når det kan fastsettes tap av førerett. Jeg ser det etter dette slik at forskriften utelukkende angir varigheten av førerettstapet – noe som både illustreres av at § 33 nr. 1 fjerde ledd gir hjemmel for å fastsette "hvor lenge" tapet skal vare, og av forskriftens § 1-1 at den har som formål å gi grunnlag for "likebehandling". Det kan også vises til tapsforskriften § 2-6 som gjelder tap av føreretten ut fra "allmenne hensyn". At det der bre er fastsatt standardnivå for noen lovbrudd, innebærer klarligvis ikke at det er utelukket å fastsette tap av føreretten ved andre lovbrudd hvor "allmenne hensyn" tilsier det.
- (27) Med denne bakgrunn finner jeg det klart at vegtrafikkloven § 33 nr. 1 første ledd gir hjemmel for tap av førerett ved overtredelse av § 12 tredje ledd fjerde punktum.
- (28) Jeg stemmer for denne

D O M:

Tingrettens dom og lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves.

(29)	Dommar Utgård:	Eg er i det hovudsaklege og i resultatet einig med førstvoterande.
(30)	Dommer Indreberg:	Likeså.
(31)	Dommer Tønder:	Likeså.
(32)	Dommer Lund:	Likeså.
(33)	Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne	

D O M :

Tingrettens dom og lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves.

Riktig utskrift bekreftes: